

تحلیل قانون سقف قرارداد در لیگ حرفه‌ای فوتبال ایران

جمال‌الدین شریعتی^۱ - ابراهیم علیدوست قهفرخی^{۲*}

۱. هیئت علمی گروه تربیت بدنی دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران، ایران ۲. دانشیار گروه مدیریت ورزشی، دانشکده علوم

ورزشی و تندرستی دانشگاه تهران، تهران، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۳/۱۰/۱۳۹۹، تاریخ تصویب: ۲۴/۰۳/۱۴۰۰)

چکیده

هدف از انجام این پژوهش بررسی و تحلیل قانون سقف قرارداد در لیگ حرفه‌ای فوتبال بود. این پژوهش توصیفی (از نوع پیمایشی) بود که به روش میدانی انجام شد. جامعه آماری پژوهش را تمامی بازیکنان، مربیان و مدیرانی تشکیل می‌دادند که در ۵ سال گذشته سابقه حضور در باشگاه‌های لیگ برتر حرفه‌ای کشور را داشتند و تعداد آن‌ها حدود ۶۰۰ نفر برآورد شد. نمونه‌گیری به صورت نمونه‌گیری در دسترس بوده و تعداد افراد نمونه بر اساس جدول کرجسی و مورگان برابر با ۲۱۰ نفر بود که از بین تمامی پرسشنامه‌های توزیع شده، ۱۸۰ پرسشنامه به صورت کامل دریافت شد. ابزار پژوهش، پرسشنامه محقق ساخته بود که دارای ۴۳ سؤال در زمینه قانون سقف قرارداد بود که دارای پنج گزینه از خیلی موافق (۵) تا خیلی مخالف (۱) بود. روایی و اعتبار پرسشنامه از طریق مشورت با اساتید و خبرگان بررسی شد. پایایی پرسشنامه نیز با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ برابر با ۰/۷۹۸ تأیید شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون تحلیل عاملی اکتشافی و آزمون فریدمن انجام شد. نتایج تحقیق نشان داد، افراد نمونه کمتر از متوسط باوجود قانون سقف قرارداد برای بازیکنان ($M=2/35$) و مربیان ($M=2/46$) موافق هستند. همچنین بیشترین توافق را در این زمینه داشتند که قانون سقف قرارداد باعث نارضایتی بازیکنان و مربیان شاغل در لیگ برتر فوتبال شده ($M=4/19$) و این قانون باعث افزایش تمایل بازیکنان حرفه‌ای برای حضور در لیگ کشورهای حاشیه خلیج فارس می‌شود ($M=4/13$). از جمله مواردی نیز که مورد موافقت افراد نمونه قرار نداشت، رعایت قانون سقف قرارداد در لیگ برتر در سال‌های گذشته بود ($M=1/98$).

واژه‌های کلیدی

سقف قرارداد، لیگ حرفه‌ای، فوتبال، ایران.

مقدمه

در بررسی مشکلات ورزش حرفه‌ای در ایران، یکی از بزرگ‌ترین مشکلات، افزایش هزینه‌های تیم‌داری یا باشگاه-داری است. هزینه‌های حقوق و دستمزد بازیکنان و مربیان از اصلی‌ترین دلایل افزایش هزینه باشگاه‌ها بوده است. یکی از روش‌هایی که برای حل این مشکل استفاده شده، وضع قوانین مربوط به سقف قرارداد است (۱۵).

امروزه ورزش حرفه‌ای بیشتر باعتبار، محبوبیت و درآمدهای بالا هدایت می‌شود که باعث شده تا بسیاری از باشگاه‌های حرفه‌ای برای پرداخت حقوق بازیکنان، بیش از حد هزینه کنند. محدود کردن حقوق و دستمزد، به عنوان بخشی از یک قرارداد جمعی، از سال‌های گذشته یکی از ویژگی‌های مشترک تیم‌های بزرگ حرفه‌ای در آمریکای شمالی بوده است. در اروپا نیز، بحث در مورد سقف حقوق و دستمزد وجود دارد که ناشی از مقررات بازی مالی یوفا در سال ۲۰۱۲ است (۱۹).

سقف قرارداد، حداکثر دستمزدی است که برای دستمزد بازیکنان در نظر گرفته می‌شود. در برخی از لیگ‌ها برای قرارداد هر بازیکن یک سقف در نظر گرفته می‌شود و در برخی از کشورها هم سقف را برای کل دستمزدهای باشگاه تعیین می‌کنند. بیش از هرجایی، سقف قرارداد در ورزش حرفه‌ای آمریکای شمالی بسیار رایج است که اتفاقاً مهد اقتصاد آزاد است. در لیگ‌های راگبی انگلستان و فرانسه هم این طرح به مرحله اجرا رسیده است. در استرالیا نیز هم در فوتبال و هم در راگبی سقف قرارداد وجود دارد. هدف از ایجاد چنین محدودیتی در وهله اول کنترل دستمزدها و به تبع آن کنترل هزینه‌هاست و در وهله بعد این است که در لیگ برابری بیشتری بین تیم‌ها برقرار باشد

و رقابت افزایش یابد. بدین صورت که باشگاه‌هایی که از لحاظ مالی بنیه ضعیف‌تری دارند، رقابت‌پذیر بمانند (۶).

توتی و اونز^۱ (۲۰۱۱) و لیپاستی^۲ (۲۰۱۵) نشان دادند، سقف قرارداد موجب افزایش تعادل رقابتی شده و مجموع هزینه باشگاه‌ها را نیز کاهش می‌دهد (۲۰، ۲۷). نتیجه ارزیابی‌های حقوقی به نحوه ساختار سقف حقوق و دستمزد بستگی دارد. سقف حقوق و دستمزد می‌تواند انگیزه‌هایی برای حفظ سلامت مالی و بهبود تعادل رقابتی در بین تیم‌ها و لیگ‌های ورزشی ایجاد کند، اما عیب آن ایجاد تأثیرات سو در بازار(های) ورزش حرفه‌ای است (۱۹).

واتسون^۳ (۲۰۱۸) اذعان داشت که از نظر تاریخی، سقف پرداختی به تیم‌هایی که در لیگ فوتبال آمریکا بازی می‌کنند، به دلیل عقب نگه داشتن لیگ، بسیار مورد انتقاد قرار گرفته است. او ضمن بررسی رابطه بین حقوق بازیکنان و درآمد تیم‌ها در لیگ برتر فوتبال آمریکا و انگلیس نشان داد، محدودیت حقوق و دستمزد از نظر آماری با درآمد کسب‌شده توسط تیم‌ها ارتباط معناداری دارد. علاوه بر این، مقایسه با لیگ‌هایی مانند لیگ برتر انگلیس نشان می‌دهد مانع بزرگ در جلوگیری از موفقیت عمده لیگ برتر فوتبال آمریکا، وجود سقف حقوق است (۲۹).

برخی محققان اعتقاد دارند، با توجه به درآمدهای موجود در صنعت فوتبال کشور و نیز تراز مالی منفی این باشگاه‌ها، هزینه‌کرد غیرمتناسب با درآمد در زمینه حقوق و مزایای بازیکنان و مربیان امری غیرمعقول به نظر می‌رسد (۸). در این میان شاید تا زمانی که باشگاه‌ها به وضعیت درآمدزایی مستقل نرسیده‌اند بتوان با برقراری قوانین سقف حقوق برای بازیکنان حرفه‌ای فوتبال کشور (همانند آنچه در صنعت فوتبال ژاپن نیز به اجرا گذاشته شده است)، از هزینه-کرد بیش از حد و نامعقول باشگاه‌ها در این زمینه جلوگیری

قراردادهای حرفه‌ای مذکور سقف حقوق و پاداش معینی در نظر گرفته شده است (۱۷). سازمان لیگ ژاپن تصریح کرده است که در صورتی که یک بازیکن به مدت ۳ سال بتواند در وضعیت قرارداد حرفه‌ای C باقی بماند، می‌تواند به وضعیت قرارداد حرفه‌ای A یا B ارتقا یابد. در آیین‌نامه لیگ حرفه‌ای ژاپن به باشگاه‌های لیگ فوتبال ژاپن حق داده شده است که حداکثر بتوانند ۳ بازیکن خارجی، ۵ بازیکن آماتور یا با قرارداد C حرفه‌ای و ۲۵ بازیکن با قرارداد A حرفه‌ای داشته باشند (۳).

هرسال در فصل خارج از مسابقات لیگ‌های بزرگ ملی آمریکا، بحث‌هایی درباره سقف حقوق و دستمزد به وجود می‌آید. متغیرهای تعریف سقف حقوق و دستمزد بسته به لیگ متفاوت است، لیگ ملی فوتبال (NFL)، اتحادیه ملی بسکتبال (NBA)، لیگ ملی هاکی (NHL) و لیگ برتر بیس بال (MLB) هر کدام با قوانین مختلفی اداره می‌شوند. سقف حقوق و دستمزد برای اولین بار در NBA و در فصل ۱۹۸۴، وارد ورزش حرفه‌ای آمریکا شد (۲۶). در آن زمان، سقف حقوق و دستمزد ۳/۶ میلیون دلار بود. در فصل ۲۰۱۸-۲۰۱۷، سقف حقوق به بیش از ۹۹ میلیون دلار افزایش یافته است. NBA دارای چیزی است که به‌عنوان "سقف نرم حقوق" شناخته می‌شود، به این معنی که برخی از تیم‌ها ممکن است به دلیل استثنائاتی که برای آن‌ها فراهم شده است، از حد مجاز بالاتر روند و بتوانند بازیکنانی که به دلیل وفاداری چندین سال با آن‌ها بوده‌اند را حفظ کنند (۲۵). با این حال امروز در NBA، اگر تیم‌ها بیش از ۱۱۹ میلیون دلار حقوق و دستمزد بدهند، باید مالیات لوکس پرداخت کنند (۲۱). ایجاد سقف حقوق در NBA موجب ایده گرفتن در سایر لیگ‌های حرفه‌ای آمریکا شد. در NFL، سقف حقوق ۳۴/۶ میلیون دلاری در سال ۱۹۹۴ بوده و برای فصل ۲۰۱۸، ۱۷۷/۲ میلیون دلار تعیین شده

کرد (۵). اگرچه در سال‌های گذشته این قانون با حرف‌و‌حدیث‌های زیاد وضع شد و به همان وضعیت نیز برداشته شد ولی مجدداً زمزمه‌هایی مبنی بر وضع قانون برای سقف قرارداد در لیگ برتر سال ۱۴۰۰ شنیده می‌شود. ماهیت حقوقی قراردادهای فوتبال منعقد در لیگ برتر و دیگر لیگ‌های موجود در ایران از جمله مواردی است که نسبت به کشورهای توسعه‌یافته و حرفه‌ای فوتبال دارای چشم‌اندازهای مطلوبی نیست و به کرات فسخ قراردادها و یا امضای قراردادهای نامعتبر داخلی در باشگاه‌های لیگ برتری انجام شده است (۷). محققان، پژوهش‌های زیادی را درباره دستمزد بازیکنان در کشورهای مختلف انجام داده‌اند. به‌عنوان مثال، باتر و همکاران^۱ (۲۰۰۹)، تعیین سقف دستمزد را در بوندسلیگای آلمان (۱۲) و واتسون^۲ (۲۰۱۸) نیز تأثیر سقف حقوق بر درآمد بازیکنان حرفه‌ای در آمریکا و انگلستان را بررسی کرده‌اند (۲۹). همچنین، موضوع سقف قرارداد از مسائل پذیرفته شده در بسیاری از لیگ‌های معتبر دنیا است (۱۶، ۲۳، ۳۰).

بازیکنان فوتبال در لیگ‌های فوتبال ژاپن مطابق با نوع قرارداد به سه دسته اصلی تقسیم شده‌اند که عبارت‌اند از: بازیکن با قرارداد آماتور، بازیکن با قرارداد به‌عنوان کارمند باشگاه و بازیکن با قرارداد حرفه‌ای. بازیکنان آماتور از قراردادهای غیرحرفه‌ای با باشگاه خود برخوردار هستند و برای بستن قرارداد حرفه‌ای با باشگاه‌ها ملزم به برخورداری از شرایطی هستند. شرایط برخورداری شدن از قرارداد حرفه‌ای برای بازیکنان بر اساس مقدار زمانی است که آن بازیکن در مسابقات معرفی شده توسط سازمان لیگ و فدراسیون فوتبال حضور داشته باشند (بسته به سطح لیگ، زمانی بین ۴۵۰ تا ۱۳۵۰ دقیقه). لازم به ذکر است که قراردادهای حرفه‌ای بازیکنان فوتبال ژاپن خود به ۳ نوع قرارداد حرفه‌ای A، B و C تقسیم می‌شود که برای هر یک از انواع

2 . Watson, T.

1 . Battre, M., Deutscher, C., Frick, B.

است. محدودیت حقوق در NHL از فصل ۲۰۰۴ شروع شد و در فصل ۲۰۱۸ تا حدود ۸۲ میلیون دلار رسیده است. برخلاف سقف نرم NBA، محدودیت‌های حقوق در NFL و NHL "کلاه سخت" است و تیم‌ها به هر دلیلی نمی‌توانند بالاتر از سقف تعیین‌شده بروند (۱۸). لیگ برتر بیس بال تنها لیگ از چهار لیگ حرفه‌ای در ایالات متحده است که سقف حقوق و دستمزد ندارد. در عوض، تیم‌های MLB جریمه مالیات لوکس را برای هزینه‌های بیش‌ازحد، پرداخت می‌کنند (۲۸).

در فوتبال اروپا سال‌هاست که تلاش می‌کنند تا راه‌حلی برای کنترل دستمزدهای سربه‌فلک کشیده بازیکنان پیدا کنند. چند سال پیش اتحادیه سابق ۱۸ باشگاه بزرگ اروپا که موسوم به «گروه ۱۴» بود، در کنار برخی از لیگ‌ها اجرای سقف قرارداد را پیشنهاد دادند. بایرن مونیخ هم طرحی داد که بر اساس آن هر باشگاه اجازه داشته باشد حداکثر ۵۰ درصد از کل هزینه‌هایش را در دستمزد بازیکنان خرج کند. اما هیچ‌کدام از این پیشنهادها به نتیجه نرسید، تا اینکه با همت میشل پلاتینی قانون «فیرپلی مالی» در کل اروپا به اجرا درآمد. بر اساس این قانون خرج یک باشگاه نباید از دخلش بیشتر باشد. در این قانون سقفی برای قراردادهای بازیکنان در نظر گرفته نشده است، اما دستمزد بازیکنان هم جزو هزینه‌هایی است که حساب‌رسان یوفا حساب می‌کنند (۶).

جلالی فراهانی و علی‌دوست (۱۳۹۲)، در پژوهشی با عنوان تحلیل موانع اقتصادی مؤثر بر اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی در ورزش حرفه‌ای، یکی از این موانع را شفاف نبودن اطلاعات مالی نهادهای ذی‌ربط در صنعت ورزش عنوان نموده و اذعان داشتند، شفاف نبودن اطلاعات مالی می‌تواند پیامدهای سوئی برای ورزش حرفه‌ای داشته باشد که مهم‌ترین آن‌ها افزایش قیمت بی‌رویه بازیکنان و مربیان در فصل نقل و انتقالات، به دلیل وجود نظام دلالی و

نبود نظارت دقیق بر آن است. ایشان یکی از روش‌های حل این مشکل را وضع قوانین مربوط به سقف قرارداد بیان کرده و چنین نتیجه‌گیری کردند که اگرچه وجود قانون سقف قرارداد در برخی کشورها اثرگذار بوده است، با توجه به وضعیت ورزش حرفه‌ای کشور و دولتی بودن بیشتر باشگاه‌های حرفه‌ای، بهتر است به جای وضع قوانین مربوط به سقف قرارداد، قوانینی در خصوص سقف هزینه برای باشگاه‌های دولتی اعمال کرد و با کنترل و نظارت دقیق بر نحوه هزینه‌کرد باشگاه‌ها، مانعی در راه افزایش قیمت بی‌رویه بازیکنان ایجاد کرد (۲).

عبدی و همکاران (۱۳۹۵)، نیز چنین نتیجه گرفتند که عواملی همچون؛ سن، تعداد بازی‌های ملی، تعداد گل‌های زده بازیکن، سطح تیم قبلی بازیکن و تعداد حضور در ترکیب ثابت در فصل قبل، بر قیمت بازیکنان به عنوان سرمایه انسانی باشگاه‌ها تأثیر دارد و سایر عوامل از قبیل پست بازی، جوایز و افتخارات فردی و تیمی، وضعیت پا، قد، نسبت گل و دقایق بازی در تعیین قیمت بازیکنان اثر معناداری نداشتند. بنابراین، جهت ارزش‌گذاری بازیکنان فوتبال و قیمت‌گذاری آن‌ها توسط باشگاه‌ها در زمان ثبت قرارداد باید به این عوامل توجه ویژه‌ای شود (۸).

علی‌دوست قهفرخی (۱۳۹۸) در بررسی مسائل حقوقی مرتبط با واگذاری باشگاه‌های حرفه‌ای فوتبال چنین بیان داشته است که به دلیل ضعف قانون‌گذاری و نبود پشتوانه حقوقی و قانونی مناسب برای قوانین مرتبط با سقف قرارداد در سال‌های گذشته، بیشتر باشگاه‌ها با ترفندهای مختلف (مانند پاداش، کارانه، حق بازی و غیره) قانون را دور زده و مبالغ کلانی را به بازیکنان پرداخت کرده‌اند. همچنین، سایر بررسی‌های انجام‌شده روی وضعیت قراردادهای لیگ حرفه‌ای، لزوم بازنگری در نظام حقوقی قراردادهای بازیکنان لیگ حرفه‌ای فوتبال را پیشنهاد کرده است (۹).

طبقه متوسط به بالا (بر اساس استعداد) افزایش یافته است (۱۸).

اوتکان و کلک اوغلو^۵ (۲۰۱۷) ضمن بررسی سقف حقوق در لیگ NBA و تطابق با شرایط لیگ بسکتبال ترکیه، جزئیات سیستم سقف حقوق، تأثیرات آن در بسکتبال جهانی، تحولات فعلی مرتبط با موضوع و سازگاری با بسکتبال ترکیه و جنبه‌های مثبت و منفی آن را بررسی کردند. آن‌ها چنین نتیجه‌گیری کردند که سیستم سقف حقوق NBA بر ارزش برند لیگ، پایداری رقابت و ثبات اقتصادی باشگاه‌ها تأثیر مثبت دارد و برای ترکیه نیز مفید خواهد بود (۲۴).

در لیگ حرفه‌ای فوتبال ایران نیز چند سال قبل بحث سقف حقوق مطرح شد، ولی به دلیل ضعف قانون‌گذاری و عدم وجود پشتوانه حقوقی و قانونی مناسب برای آن، بیشتر باشگاه‌ها با ترفندهای مختلف (از قبیل پاداش، کارانه، حق بازی و غیره) قانون را دور زده و مبالغ کلانی را به بازیکنان پرداخت می‌کردند. سایر بررسی‌های انجام‌شده روی وضعیت قراردادهای لیگ حرفه‌ای، لزوم بازنگری در نظام حقوقی قراردادهای بازیکنان لیگ حرفه‌ای فوتبال را پیشنهاد نموده است. با توجه به اینکه اخیراً دوباره زمزمه‌هایی مبنی بر بازگشت این قانون شنیده می‌شود، از این‌رو محققان بر آن شدند تا ضمن بررسی و تحلیل قانون سقف قرارداد، این قانون را از زوایای مختلف موردبررسی و ارزیابی قرار دهند.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش توصیفی (از نوع پیمایشی) بود که به روش میدانی و با استفاده از پرسشنامه انجام شد. جامعه آماری پژوهش را تمامی بازیکنان، مربیان و مدیرانی تشکیل می‌دادند که در ۵ سال گذشته، سابقه حضور در باشگاه‌های

بریگر او همکارانش (۲۰۰۴)، ضمن بررسی تأثیر قانون سقف قرارداد بر بهبود تعادل رقابتی در لیگ فوتبال استرالیا، چنین عنوان داشتند که لیگ‌های حرفه‌ای بدون وضع قوانین محدودکننده، یک خطر بالقوه است که بوده تیم‌ها را تهدید می‌کند. آن‌ها اعتقاد داشتند که قانون سقف قرارداد تا حدودی از این وضعیت جلوگیری می‌کند (۱۱). همچنین دیتل^۲ و همکارانش (۲۰۱۰)، در پژوهشی با عنوان "تأثیر ترکیب محدودیت قرارداد و اشتراک درآمدها بر لیگ‌های ورزشی" نشان دادند، وضع محدودیت قرارداد و اشتراک درآمدها بر میزان سود باشگاه‌ها، حقوق دریافتی بازیکنان و تعادل رقابتی لیگ تأثیر مناسبی دارد (۱۴).

دابسچک^۳ (۲۰۱۰)، ترکیبی از قوانین نقل و انتقال را با قانون سقف قرارداد در لیگ فوتبال استرالیا بررسی کرد. وی چنین نتیجه‌گیری نمود که وضع قوانین نقل و انتقالات، تعادل رقابتی را افزایش نمی‌دهد و موجب ایجاد نابرابری می‌شود. به عبارت دیگر، اگرچه قانون سقف قرارداد نتایج مثبتی را در لیگ‌های فوتبال (AFL) و راگی استرالیا (NRL) به دنبال داشت و تعادل رقابتی را افزایش داد؛ ولی نتایج منفی حاصل از ترکیب این قانون با قوانین نقل و انتقالات باعث شد تا اجرای قانون سقف قرارداد نیز متوقف شود (۱۳).

کایجالاینن^۴ (۲۰۱۳)، در پژوهش خود بررسی کرد که چگونه در لیگ ملی هاکی آمریکا (NHL) اولین سقف حقوق، موجب ایجاد تغییرات در تعیین دستمزد و توزیع حقوق شده است. یافته‌های وی نشان می‌دهد که هنگام تعیین حقوق بازیکن فقط اهمیت تجربه، افزایش چشمگیری داشته است. همچنین، یافته‌های وی نشان داد؛ تقاضای بالارزش‌ترین بازیکنان کاهش یافته و تقاضا برای

4 . Kaijalainen, K.

5 . Otkan, C., Colakoglu, T.

1 . Barriger, A. K.

2 . Dietl, H. M.

3 . Dabscheck, B.

یافته‌های پژوهش

بر اساس یافته‌های تحقیق، میانگین سن افراد نمونه برابر با $37/53 \pm 11/27$ بود. همچنین جوان‌ترین فرد ۱۸ سال و مسن‌ترین فرد ۶۵ سال سن داشت. حدود ۵۷ درصد از افراد نمونه (۱۰۲ نفر) دارای مدرک تحصیلی تربیت‌بدنی و بقیه افراد (۷۴ نفر) در رشته‌هایی غیرمرتبط با تربیت‌بدنی تحصیل کرده بودند.

توزیع افراد نمونه از نظر سابقه حضور در لیگ برتر نشان داد، میانگین سابقه حضور افراد برابر با $5/47 \pm 6/24$ بود. همچنین کمترین سابقه حضور ۱ سال و بیشترین سابقه حضور برابر با ۱۷ سال بود.

جدول و نمودار شماره ۱، توزیع افراد نمونه را از نظر وضعیت تحصیلی و پست و سمت افراد نمونه نشان می‌دهد. همان‌طور که ملاحظه می‌شود، بیش از ۴۰ درصد از افراد نمونه، دارای مدرک تحصیلی کارشناسی بوده‌اند. همچنین، حدود ۲۹ درصد از افراد را بازیکنان (در پست‌های مختلف) تشکیل می‌داده و مابقی نیز در کادر فنی یا اجرایی باشگاه سمت داشته‌اند.

لیگ برتر حرفه‌ای کشور را داشتند و تعداد آن‌ها حدود ۶۰۰ نفر برآورد شد. نمونه‌گیری به صورت نمونه‌گیری در دسترس بوده و تعداد افراد نمونه بر اساس جدول کرجسی و مورگان برابر با ۲۱۰ نفر بود که از بین تمامی پرسشنامه‌های توزیع شده، ۱۸۰ پرسشنامه به صورت کامل دریافت شد که تجزیه و تحلیل داده‌ها روی این پرسشنامه‌ها انجام شد.

ابزار پژوهش، پرسشنامه محقق ساخته بود که با توجه به اهداف اختصاصی پژوهش، بررسی مبانی نظری و مقالات مرتبط و همچنین مصاحبه با برخی خبرگان تنظیم شده و دارای ۴۳ سؤال در زمینه قانون سقف قرارداد بود که در طیف لیکرت با پنج گزینه خیلی موافق (۵) تا خیلی مخالف (۱) تنظیم شد. همچنین این پرسشنامه ضمن بررسی نقاط قوت و ضعف قانون سقف قرارداد؛ سایر مسائل مربوط به این قانون را نیز ارزیابی و تحلیل می‌کرد. روایی و اعتبار پرسشنامه از طریق مشورت با اساتید و خبرگان و همچنین توزیع آزمایشی آن بین افراد نمونه بررسی شد. پایایی پرسشنامه با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ برابر با $0/798$ به دست آمد که قابل قبول بوده و پایایی پرسشنامه را تأیید می‌کند.

تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی انجام شد. به این صورت که پس از استخراج داده‌های پرسشنامه، ابتدا جهت بررسی متغیرهای جمعیت شناختی از روش‌های توصیفی و برای پاسخگویی به سؤالات پژوهش از آمار استنباطی استفاده شد. در سطح آمار توصیفی، از شاخص‌های آماری درصد فراوانی، میانگین و انحراف استاندارد استفاده شد و در سطح آمار استنباطی، از آزمون تحلیل عاملی تأییدی و برای اولویت‌بندی گویه‌ها از آزمون فریدمن استفاده شد. این محاسبات از طریق نرم‌افزار SPSS (نسخه ۲۴) اجرا شد.

جدول ۱. توزیع افراد نمونه بر اساس وضعیت تحصیلی

تحصیلات	تعداد	درصد	سمت در باشگاه	تعداد	درصد
دیپلم	۴۷	۲۶/۱	سرمربی	۲۴	۱۳/۴
کاردانی	۲۰	۱۱/۱	مربی	۴۲	۲۳/۳
کارشناسی	۷۳	۴۰/۶	کمک مربی	۱۳	۷/۲
ارشد و بالاتر	۳۶	۲۰	کادر اجرایی	۱۴	۷/۸
نامشخص	۴	۲/۲	بازیکن	۸۳	۴۶/۱
مجموع	۱۸۰	۱۰۰	نامشخص	۴	۲/۲

جدول شماره ۲، بارعاملی به دست آمده از آزمون تحلیل عاملی، به همراه میانگین و انحراف معیار سؤالات مربوط به بررسی و تحلیل قانون سقف قرارداد در لیگ حرفه‌ای فوتبال را نشان می‌دهد. لازم به ذکر است در پرسشنامه تحقیق، برای گزینه خیلی موافق نمره ۵ و برای گزینه خیلی مخالف نمره ۱ در نظر گرفته شده بود.

در ادامه، طبیعی بودن داده‌ها با استفاده از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف بررسی و تأیید شد. سپس، یافته‌های توصیفی مربوط به هر یک از گویه‌های تحقیق شامل میانگین و انحراف معیار ارائه شد. در ادامه با استفاده از آزمون تحلیل عاملی تأییدی گویه‌ها بررسی شده و اولویت بندی گویه‌ها نیز با استفاده از آزمون فریدمن، انجام شد.

جدول ۲. توصیف نقاط قوت و ضعف قانون سقف قرارداد در لیگ حرفه‌ای فوتبال

گویه‌های پرسشنامه	میانگین	انحراف	بارعاملی
تا چه میزان با سقف قرارداد برای بازیکنان لیگ موافق هستید؟	۲/۳۵	۱/۴۶	۰/۸۴۲
تا چه میزان با سقف قرارداد برای مربیان لیگ موافق هستید؟	۲/۴۶	۱/۵۰	۰/۸۲۲
قانون سقف قرارداد در لیگ کشورهای دیگر نیز وجود دارد.	۳/۲۳	۱/۴۲	۰/۸۵۱
با تفاوت در سقف قرارداد مربیان لیگ حرفه‌ای، با توجه به نتایج آن‌ها در لیگ‌های گذشته موافقم.	۳/۴۹	۱/۴۲	۰/۷۸۹
با تفاوت در سقف قرارداد بین بازیکنان تیم ملی و سایر بازیکنان موافقم.	۳/۴۳	۱/۳۴	۰/۸۶۲
با تفاوت در سقف قرارداد بازیکنان و مربیان تیم‌های حاضر در جام باشگاه‌های آسیا با سایر تیم‌ها موافقم.	۲/۰۱	۱/۱۸	۰/۷۹۰
تعیین سقف قرارداد برای بازیکنان خارجی منطقی به نظر می‌رسد.	۳/۵۰	۱/۳۹	۰/۸۳۰
تعیین سقف قرارداد برای مربیان خارجی منطقی به نظر می‌رسد.	۳/۴۴	۱/۴۱	۰/۸۶۴
عدم رعایت سقف قرارداد برای تیم‌های خصوصی لیگ، منطقی به نظر می‌رسد.	۳/۳۰	۱/۵۲	۰/۹۵۱
تعیین سقف قرارداد باعث صرفه‌جویی در بیت‌المال می‌شود.	۲/۶۳	۱/۲۹	۰/۸۳۶
تعیین سقف قرارداد باعث بهتر شدن کیفیت لیگ می‌شود.	۲/۶۰	۱/۲۷	۰/۷۴۲
این قانون باعث افزایش تمایل بازیکنان حرفه‌ای برای حضور در لیگ کشورهای حاشیه خلیج فارس می‌شود.	۴/۱۳	۱/۰۶	۰/۷۸۹
تعیین سقف قرارداد مانع از ورود بازیکنان مطرح خارجی به لیگ کشورمان است.	۳/۹۴	۱/۰۱	۰/۸۳۹
تعیین سقف قرارداد مانع از ورود مربیان مطرح خارجی به لیگ کشورمان است.	۳/۹۹	۰/۹۲۱	۰/۸۰۵
در لیگ برتر سال‌های گذشته سقف قرارداد تا حد زیادی رعایت شده است.	۱/۹۸	۱/۰۰۶	۰/۷۲۹
تعیین سقف قرارداد به روش حاضر باعث افزایش تبادلات غیررسمی و سندسازی‌های غیرواقعی می‌شود.	۳/۹۲	۰/۹۹۷	۰/۷۶۱

۰/۷۶۹	۱/۲۹	۳/۳۳	تعیین قانون سقف قرارداد باعث کم رنگ شدن یا حذف دلالت در نقل و انتقالات بازیکنان می شود.
۰/۸۱۴	۱/۱۲	۲/۲۲	قوانین و ضوابط موجود، اجرای کامل قانون سقف قرارداد را تضمین می کند.
۰/۷۵۷	۱/۲۰	۲/۶۳	در تعیین قوانین سقف قرارداد، باید فدراسیون فوتبال (سازمان لیگ) به صورت مستقل تصمیم گیری کند.
۰/۸۴۵	۱/۱۳	۲/۴۹	در تعیین قوانین سقف قرارداد، باید از نظرات کارشناسان و متخصصان دانشگاهی استفاده شود.
۰/۷۵۹	۱/۰۵	۲/۳۲	در تعیین قوانین سقف قرارداد، باید مدیران عامل و دست اندرکاران باشگاه ها نقش داشته باشند.
۰/۸۱۷	۱/۱۶	۳/۳۷	در تعیین میزان سقف قرارداد بازیکنان، باید متوسط حقوق دریافتی سایر اقشار جامعه در نظر گرفته شود.
۰/۷۴۷	۱/۱۱	۳/۱۱	قانون سقف قرارداد بیشتر با مسائل فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی کشور هم راستا است.
۰/۸۵۶	۱/۲۳	۳/۰۱	بین میزان قرارداد بازیکنان سرشناس فوتبال و افراد سرشناس در سایر حوزه های علمی، هنری و غیره (پزشکان، مهندسان، هنرمندان و غیره) تناسب منطقی وجود دارد.
۰/۶۵۸	۱/۱۵	۲/۸۳	بین میزان قرارداد بازیکنان لیگ در مقایسه با بازیکنان لیگ های سایر نقاط جهان تناسب منطقی وجود دارد.
۰/۸۵۰	۱/۱۹	۲/۹۳	افزایش قرارداد بازیکنان و مربیان کشورمان متناسب با رشد فوتبال ما در مجامع بین المللی بوده است.
۰/۷۹۸	۱/۱۶	۳/۵۹	به دلیل اینکه تماشای فوتبال اوقات فراغت تعداد قابل توجهی از اقشار مختلف جامعه را به خود اختصاص داده است، دستمزد بالای بازیکنان و مربیان قابل توجیه است.
۰/۷۱۲	۱/۰۵	۲/۱۹	کاهش تعداد تماشاگران فوتبال در کشور نسبت به قبل، با افزایش دستمزد مربیان و بازیکنان ارتباط دارد.
۰/۸۹۴	۱/۱۹	۲/۸۴	وجود علاقه یا عرق به باشگاه یا شهر خاص، باعث ماندن بازیکنان در تیمی با دریافت سقف قرارداد می شود.
۰/۸۴۵	۱/۱۳	۲/۸۶	وجود علاقه یا عرق به باشگاه یا شهر خاص، باعث ماندن مربیان در تیمی با دریافت سقف قرارداد می شود.
۰/۷۶۲	۱/۱۳	۴	تعیین سقف بودجه باشگاه ها به جای تعیین سقف قرارداد بازیکنان، مناسب تر به نظر می رسد.
۰/۷۹۲	۱/۰۶	۳/۶۸	در تعیین سقف قرارداد، باید عواملی مانند شرایط آب و هوایی شهرها، امکانات و مانند آن، مدنظر قرار گیرد.
۰/۷۳۶	۱/۰۸	۳/۸۴	قانون سقف قرارداد با حرفه ای بودن لیگ برتر فوتبال در تضاد است.
۰/۸۰۸	۰/۹۵۱	۴/۱۱	قانون سقف قرارداد باعث تضعیف تیم های متعهد به این قانون در برابر تیم های قانون شکن می شود.
۰/۷۳۵	۱/۱۰	۲/۳۴	قانون سقف قرارداد باعث کاهش انگیزه نوجوانان در روی آوردن به فوتبال می شود.
۰/۷۹۴	۰/۸۱۹	۴/۱۰	نتیجه گرا بودن یا ترس از تعویض در بعضی از مدیران باشگاه ها، باعث عدم رعایت سقف قرارداد می شود.
۰/۷۶۶	۰/۸۱۶	۴/۱۹	قانون سقف قرارداد باعث نارضایتی بازیکنان و مربیان شاغل در لیگ برتر فوتبال می شود.
۰/۸۱۹	۱/۴۲	۳/۱۸	مدیران فدراسیون و سازمان لیگ توانایی برخورد با کسانی که از سقف قرارداد تخلف می کنند را ندارند.
۰/۶۷۵	۱/۱۷	۳/۰۱	با گذشت زمان، بر میزان تعهد و پایبندی مربیان و بازیکنان به قانون سقف قرارداد افزوده می شود.
۰/۷۰۹	۱/۰۴	۲/۵۴	رعایت قانون سقف قرارداد بر افزایش کیفیت فنی تیم ملی فوتبال تأثیر خواهد داشت.
۰/۷۴۸	۱/۱۵	۲/۶۲	قانون سقف قرارداد برای بازیکنان و مربیان لیگ های رده های پایین تر هم لازم به نظر می رسد.
۰/۷۳۹	۱/۱۴	۲/۷۵	قانون سقف قرارداد برای بازیکنان و مربیان فوتبال، باعث پیشرفت و توسعه سایر رشته های ورزشی می شود.
۰/۸۵۷	۱/۱۰	۳/۱۷	تعیین قانون سقف قرارداد تأثیر مثبتی بر تراز مالی باشگاه ها خواهد داشت.

معناداری به دست آمده ($P \leq 0/001$)، گویه های تحقیق دارای میانگین متفاوتی بوده و بنابراین با استفاده از آزمون فریدمن می توان آن ها را رتبه بندی کرد. جدول شماره ۳، نتایج آزمون فریدمن و جدول شماره ۴ رتبه بندی سؤالات را بر اساس میانگین رتبه نشان می دهد.

با توجه به اینکه بارعاملی به دست آمده از آزمون تحلیل عاملی اکتشافی در تمامی گویه ها بالاتر از ۰/۵ است، بنابراین تمامی گویه ها در فرآیند تحقیق باقیمانده و بررسی می شوند. در ادامه، با استفاده از آزمون آماری فریدمن، نظرات افراد نمونه در خصوص نقاط مثبت و منفی قانون سقف قرارداد بر اساس میزان موافقت رتبه بندی شد. با توجه به سطح

جدول ۳. نتایج آزمون فریدمن در خصوص رتبه‌بندی گویه‌های تحقیق

۶۱۷/۹۲	خی دو
۴۲	Df
۰/۰۰۱	میزان P

جدول ۴. اولویت‌بندی نقاط قوت و ضعف قانون سقف قرارداد و رتبه‌بندی با آزمون فریدمن

رتبه	گویه‌های پرسشنامه
۳۲/۰۶	قانون سقف قرارداد باعث نارضایتی بازیکنان و مربیان شاغل در لیگ برتر فوتبال می‌شود.
۳۱/۶۴	نتیجه‌گرا بودن یا ترس از تعویض در بعضی از مدیران باشگاه‌ها، باعث عدم رعایت سقف قرارداد می‌شود.
۳۱/۱۶	قانون سقف قرارداد باعث تضعیف تیم‌های متعهد به این قانون در برابر تیم‌های قانون‌شکن می‌شود.
۳۱/۱۴	تعیین سقف قرارداد مانع از ورود مربیان مطرح خارجی به لیگ کشورمان است.
۳۰/۰۱	این قانون باعث افزایش تمایل بازیکنان حرفه‌ای برای حضور در لیگ کشورهای حاشیه خلیج فارس می‌شود.
۲۹/۷۵	تعیین سقف قرارداد مانع از ورود بازیکنان مطرح خارجی به لیگ کشورمان است.
۲۹/۵۶	تعیین سقف قرارداد به روش حاضر باعث افزایش تبادلات غیررسمی و سندسازهای غیرواقعی می‌شود.
۲۹/۳۳	تعیین سقف بودجه باشگاه‌ها به جای تعیین سقف قرارداد بازیکنان، مناسب‌تر به نظر می‌رسد.
۲۸/۷۷	قانون سقف قرارداد با حرفه‌ای بودن لیگ برتر فوتبال در تضاد است.
۲۶/۴۶	در تعیین سقف قرارداد، باید عواملی مانند شرایط آب و هوایی شهرها، امکانات و مانند آن، مدنظر قرار گیرد.
۲۵/۷۸	به دلیل اینکه تماشای فوتبال اوقات فراغت تعداد قابل توجهی از اقشار مختلف جامعه را به خود اختصاص داده است، دستمزد بالای بازیکنان و مربیان قابل توجیه است.
۲۵/۶۶	تعیین سقف قرارداد برای بازیکنان خارجی منطقی به نظر می‌رسد.
۲۵/۳۴	با تفاوت در سقف قرارداد بین مربیان لیگ حرفه‌ای، با توجه به نتایجشان در لیگ‌های گذشته موافقم.
۲۵/۳۱	با تفاوت در سقف قرارداد بین بازیکنان تیم ملی و سایر بازیکنان موافقم.
۲۵/۰۳	تعیین سقف قرارداد برای مربیان خارجی منطقی به نظر می‌رسد.
۲۴/۸۲	در تعیین میزان سقف قرارداد بازیکنان، باید متوسط حقوق دریافتی سایر اقشار جامعه در نظر گرفته شود.
۲۴/۳۸	تعیین قانون سقف قرارداد باعث کمرنگ شدن یا حذف دلالتان در نقل و انتقالات بازیکنان می‌شود.
۲۳/۸۱	عدم رعایت سقف قرارداد برای تیم‌های خصوصی لیگ، منطقی به نظر می‌رسد.
۲۳/۰۸	قانون سقف قرارداد در لیگ کشورهای دیگر نیز وجود دارد.
۲۲/۷۲	تعیین قانون سقف قرارداد تأثیر مثبتی بر تراز مالی باشگاه‌ها خواهد داشت.
۲۲/۵۲	مدیران فدراسیون و سازمان لیگ توانایی برخورد با کسانی که از سقف قرارداد تخطی می‌کنند را ندارند.
۲۲/۴۳	قانون سقف قرارداد بیشتر با مسائل فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی کشور هم‌راستا است.
۲۱/۲۹	با گذشت زمان، بر میزان تعهد و پایبندی مربیان و بازیکنان به قانون سقف قرارداد افزوده می‌شود.
۲۰/۵۰	بین میزان قرارداد بازیکنان سرشناس فوتبال و افراد سرشناس در سایر حوزه‌های علمی، هنری و غیره (پزشکان، مهندسان، هنرمندان و غیره) تناسب منطقی وجود دارد.
۲۰/۴۱	افزایش مبلغ قرارداد بازیکنان و مربیان کشورمان متناسب با رشد فوتبال ما در مجامع بین‌المللی بوده است.
۲۰/۰۷	وجود علاقه یا عرق به باشگاه یا شهر خاص، باعث ماندن مربیان در تیمی با دریافت سقف قرارداد می‌شود.
۱۹/۳۰	وجود علاقه یا عرق به باشگاه یا شهر خاص، باعث ماندن بازیکنان در تیمی با دریافت سقف قرارداد می‌شود.
۱۸/۷۸	بین میزان قرارداد بازیکنان لیگ در مقایسه با بازیکنان لیگ‌های سایر نقاط جهان تناسب منطقی وجود دارد.

۱۸/۵۴	قانون سقف قرارداد برای بازیکنان و مربیان فوتبال، باعث پیشرفت و توسعه سایر رشته‌های ورزشی می‌شود.
۱۸/۱۴	تعیین سقف قرارداد باعث صرفه‌جویی در بیت‌المال می‌شود.
۱۷/۷۸	در تعیین قانون سقف قرارداد، باید فدراسیون فوتبال (سازمان لیگ) به‌صورت مستقل تصمیم‌گیری کند.
۱۷/۷۲	تعیین سقف قرارداد باعث بهتر شدن کیفیت لیگ می‌شود.
۱۷/۷۱	قانون سقف قرارداد برای بازیکنان و مربیان لیگ‌های سطوح پایین‌تر هم لازم به نظر می‌رسد.
۱۶/۴۲	تا چه میزان با سقف قرارداد برای مربیان لیگ موافق هستید؟
۱۶/۳۶	رعایت قانون سقف قرارداد بر افزایش کیفیت فنی تیم ملی فوتبال تأثیر خواهد داشت.
۱۶/۳۴	در تعیین قوانین سقف قرارداد، باید از نظرات کارشناسان و متخصصان دانشگاهی استفاده شود.
۱۶/۱۷	تا چه میزان با سقف قرارداد برای بازیکنان لیگ موافق هستید؟
۱۴/۹۸	قانون سقف قرارداد باعث کاهش انگیزه نوجوانان در روی آوردن به فوتبال می‌شود.
۱۴/۷۲	در تعیین قانون سقف قرارداد، باید مدیران عامل و دست‌اندرکاران باشگاه‌ها نقش داشته باشند.
۱۳/۶۴	قوانین و ضوابط موجود، اجرای کامل قانون سقف قرارداد را تضمین می‌کند.
۱۳/۶۰	کاهش تعداد تماشاگران فوتبال در کشور نسبت به قبل، با افزایش دستمزد مربیان و بازیکنان ارتباط دارد.
۱۱/۵۹	با تفاوت در سقف قرارداد بازیکنان و مربیان تیم‌های راه‌یافته به جام باشگاه‌های آسیا با سایر تیم‌ها موافقم.
۱۱/۱۹	در لیگ برتر سال‌های گذشته سقف قرارداد تا حد زیادی رعایت شده است.

بحث و نتیجه‌گیری

قانون سقف قرارداد توافق چندانی بین افراد نمونه وجود ندارد و برخی با آن موافق بوده و برخی دیگر به دلایل مختلف با این قانون مخالف هستند.

موافقان قانون سقف قرارداد معتقدند که میل به پیروزی و موفقیت، مدیران باشگاه‌ها را وسوسه می‌کند که بی‌حساب و کتاب و بدون محاسبه خطرات احتمالی، بازیکنان بزرگ را با دستمزدهای بالا به خدمت بگیرند، فارغ از اینکه با این کار ممکن است باشگاه را به ورطه ورشکستگی بکشانند. بنابراین، باید با وضع قوانین مربوط به سقف قرارداد آن‌ها را وادار کرد که به نفع خود عمل کنند (۶). البته نمی‌توان نادیده گرفت که سقف قرارداد هم مانند هر نظریه‌ای در اقتصاد، ممکن است در عمل با مشکلات و تبعاتی مواجه شود که هزینه‌هایش را در نهایت از فایده‌هایش بیشتر کند. در غیر این صورت چه کسی است که از کنترل هزینه‌های باشگاه‌ها استقبال نکند یا در لیگ رقابت بیشتری باشد؟

سقف قرارداد یا سقف دستمزد یک توافق یا قانون در ورزش حرفه‌ای است که محدودیت‌هایی را در میزان حقوق پرداختی به بازیکنان در باشگاه‌های ورزشی ایجاد می‌کند. این محدودیت می‌تواند محدودیت در بخشی از قرارداد یا کل قرارداد بازیکنان باشد. سقف قرارداد یک توافق بین مدیریت لیگ و اتحادیه بازیکنان است (۲۹). مشابه چنین قانونی در لیگ برتر فوتبال ایران نیز به مدت ۴ سال وضع شده بود که با آغاز لیگ ۹۳-۱۳۹۲، لغو شد. یافته‌های تحقیق نشان داد، بیش از نیمی از افراد نمونه (۵۲ درصد) را مربیان و اعضای کادر فنی شاغل در تیم‌های حاضر در لیگ برتر تشکیل می‌دادند و حدود ۴۸ درصد از افراد نمونه نیز بازیکنان شاغل در لیگ برتر در پست‌های مختلف بوده‌اند. نتایج تحقیق نشان داد، افراد نمونه کمتر از متوسط باوجود قانون سقف قرارداد برای بازیکنان ($M=2/35$) و مربیان ($M=2/46$) موافق هستند. درواقع، با توجه به نتایج تحقیق می‌توان بیان کرد که در خصوص

به کشورهای دیگری بروند که در آن‌ها سقف قرارداد وجود ندارد. ضمن آنکه یوفا اختیار این را ندارد که برای همه لیگ‌ها چنین قانونی را وضع کند. با توجه به اهمیتی که لیگ قهرمانان در اروپا دارد، هیچ کشوری هم حاضر نمی‌شود جداگانه برای خودش این قانون را به تصویب برساند و باشگاه‌هایش را در رقابت با تیم‌های سایر کشورها، تضعیف کند. هیچ‌کدام از این مشکلات در آمریکای شمالی وجود ندارد. درحالی‌که ایران هم از این لحاظ وضعیتش کم‌وبیش شبیه به اروپاست (۶).

یکی دیگر از مواردی که افراد نمونه توافق بالایی روی آن داشتند، این بود که تعیین سقف بودجه باشگاه‌ها به‌جای تعیین سقف قرارداد بازیکنان، مناسب‌تر به نظر می‌رسد ($M=4$). همچنین، به اعتقاد افراد نمونه این قانون باعث افزایش تبادلات غیررسمی و سندسازی‌های غیرواقعی می‌شود ($M=3/92$). یکی از بزرگ‌ترین اشکالاتی که به قانون سقف قرارداد وارد بود، عدم کنترل دقیق آن توسط نهادهای ناظر بود. یکی از روش‌های کاربردی که در بسیاری از کشورهای دنیا برای کنترل بودجه باشگاه‌ها و جلوگیری از هزینه کرد بی‌حساب آن‌ها استفاده می‌شود؛ محدود کردن باشگاه‌ها برای هزینه کردن است. همچنین، به نظر می‌رسد با توجه به الزاماتی که کنفدراسیون فوتبال آسیا (AFC) در بحث تجاری‌سازی باشگاه‌ها داشته است، با توجه به این قانون بهتر بتوان بودجه باشگاه‌ها را کنترل کرد. مهدی تاج، نایب‌رئیس وقت فدراسیون فوتبال، در این زمینه عنوان داشته بود: "پیش‌ازاین به ما فشار می‌آوردند که سقف قراردادهای را دوباره احیا کنیم، درحالی‌که این مسئله جز اختیارات سازمان لیگ نیست. اما بودجه جز اختیارات سازمان لیگ است و قطعاً باید اجرا شود. یعنی ۶۰ درصد باید هزینه بازیکنان و قراردادهای آنها شود، ۲۰ درصد هم باید هزینه نونهالان، نوجوانان، جوانان و امیدها شود که خود AFC هم بر اجرای آن فشار آورده است. ۲۰ درصد هم

نتایج تحقیق نشان داد، افراد نمونه بیشترین توافق را در این زمینه دارند که قانون سقف قرارداد باعث نارضایتی بازیکنان و مربیان شاغل در لیگ برتر فوتبال شده ($M=4/19$) و این قانون باعث افزایش تمایل بازیکنان حرفه‌ای برای حضور در لیگ کشورهای حاشیه خلیج فارس می‌شود ($M=4/13$). اینکه بازیکنان و مربیان شاغل از وجود چنین قانونی ناراضی باشند تا حدودی بدیهی به نظر می‌رسد چراکه وجود این قانون به‌عنوان مانعی برای دریافت مبالغ بیشتر از باشگاه‌ها تفسیر می‌شود. کارشناسان اعتقاد داشته و دارند، اصلی‌ترین دلیل حضور بازیکنان حرفه‌ای در لیگ کشورهای حاشیه خلیج فارس کسب درآمد بیشتر و دریافت مبالغ بالا بوده است و گرچه کیفیت و سطح بازی در این لیگ‌ها چندان بالاتر از لیگ برتر ایران نبوده و در بسیاری موارد باعث افت بازیکنان حاضر در این لیگ‌ها نیز شده است.

تضعیف تیم‌های متعهد به قانون سقف قرارداد نسبت به تیم‌های قانون‌شکن، سومین عاملی بود که افراد نمونه توافق بالایی روی آن داشتند ($M=4/11$). همچنین به اعتقاد افراد نمونه، نتیجه‌گرا بودن یا ترس از تعویض در برخی مدیران باشگاه‌ها، باعث عدم رعایت سقف قرارداد می‌شود ($M=4/11$). در حقیقت، با استناد به این نتایج می‌توان ادعا داشت که تیم‌هایی که قانون سقف قرارداد را رعایت کرده‌اند؛ به‌نوعی متضرر شده‌اند و شاید یکی از دلایل لغو این قانون، همین وضعیت بوده است. اینکه چرا در اروپا برای کنترل هزینه‌ها تاکنون مستقیماً از خود قانون سقف قرارداد استفاده نشده است، دلایل مختلفی دارد. یک دلیل آن قانون انتقال آزاد نیروی کار در سراسر اتحادیه اروپاست. به‌عبارت دیگر، هیچ لیگی نمی‌تواند محدودیتی را در استفاده از بازیکن اروپایی وضع کند. به‌این‌ترتیب اگر در یک لیگ سقف قرارداد اجرا شود، این تهدید وجود دارد که بهترین بازیکنان لیگ خیلی راحت و بدون هیچ محدودیتی

هزینه‌های جانبی است. ما نمی‌توانیم سقف قراردادهای را اجرا کنیم چراکه قانونی نیست اما بودجه قانونی است و اجرایی خواهد شد." (۱).

از دیگر مواردی که افراد نمونه توافق نسبتاً بالایی روی آن داشتند این بود که تعیین سقف قرارداد مانع از ورود مربیان و بازیکنان مطرح خارجی به لیگ کشورمان است ($M=3/99$). به اعتقاد افراد نمونه، قانون سقف قرارداد با حرفه‌ای بودن لیگ برتر فوتبال در تضاد است ($M=3/84$). با توجه به مبالغ کلانی که بسیاری از باشگاه‌های مطرح برای جذب ستاره‌ها پرداخت می‌کنند؛ بدیهی به نظر می‌رسد که برای جذب این دسته از مربیان و بازیکنان مطرح و مشهور باید مبالغی هزینه کرد که در چارچوب هیچ سقف و محدودیتی نمی‌گنجد. همچنین، با توجه به قوانین حرفه‌ای AFC و FIFA، به نظر می‌رسد که اعمال قانون سقف قرارداد، از منظر حقوقی و قانونی نیز دچار اشکال باشد. شاید یکی از دلایلی که این قانون چندان جدی گرفته نشد، همین دلیل بوده است. به‌عنوان مثال تاج، از مسئولان ارشد فدراسیون در این خصوص اظهار داشته بود: "سازمان لیگ دخالت زیادی در این مسائل ندارد. ما باید در آن چیزی که مربوط به ماست به‌صورت جدی دخالت کنیم و در آن چیزی هم که مربوط به ما نیست دخالت نکنیم. ما به‌هیچ‌وجه در نحوه بازیکن گرفتن باشگاه‌ها دخالت نمی‌کنیم. ما نمی‌توانیم سقف قراردادهای را اجرا کنیم چراکه قانونی نیست" (۱).

یک تفاوت بزرگ دیگر بین ورزش آمریکای شمالی با سایر کشورها که برای اجرای این قانون مهم است، ساختار لیگ در این کشورهاست. در اروپا و خیلی از جاهای دیگر، سیستم صعود و سقوط در میان دسته‌های مختلف لیگ وجود دارد. اما در آمریکا و کانادا این سیستم وجود ندارد و هیچ تیمی صعود یا سقوط نمی‌کند و هر سال همان تیم‌ها در لیگ رقابت می‌کنند. همین‌طور تیمی که به دسته بالاتر

صعود می‌کند، یا باید سقف دستمزدهایش را بالا ببرد که از عهده‌اش برنمی‌آید، یا باید با این قضیه کنار بیاید که بازیکنان خوبش را از دست بدهد. این مشکل در مورد ایران هم وجود دارد. تفاوت در سیستم مالیاتی کشورها، دلیل دیگری است که اروپایی‌ها را از اجرای این تئوری بازداشته است. در صورتی که سقف قرارداد وجود داشته باشد، بازیکنان ترجیح می‌دهند به کشوری بروند که مالیات‌های کمتری می‌گیرد و به همین دلیل است که اروپایی‌ها با در نظر گرفتن همه این محدودیت‌ها تاکنون سقف قرارداد را اجرا نکرده‌اند و از خیر تمام مزایایش گذشته‌اند (۶).

از نکات قابل‌توجهی در نتایج تحقیق این بود که برخلاف مواردی که افراد نمونه با آن موافق بودند؛ مواردی نیز وجود داشت که افراد نمونه در مخالفت با آن اتفاق نظر داشتند. از جمله مواردی که مخالفت زیادی با آن شد (یا توافق خیلی اندکی روی آن شد)، رعایت قانون سقف قرارداد در لیگ برتر سال‌های گذشته بود ($M=1/98$). از آنجایی که تمامی افراد نمونه از بین مربیان، بازیکنان و دست‌اندرکاران شاغل در لیگ برتر انتخاب شده بودند، بنابراین نظرات آن‌ها می‌تواند تا حد زیادی به واقعیت نزدیک باشد. همچنین با مروری بر صفحات روزنامه‌ها و سایت‌های ورزشی، مصاحبه‌های زیادی از مسئولان فدراسیون فوتبال و سازمان لیگ مشاهده می‌شود که مبین عدم رعایت قانون سقف قرارداد در لیگ فوتبال ایران است. به‌عنوان مثال نور شرق رئیس کمیته تعیین وضعیت فدراسیون فوتبال در این خصوص اظهار داشته است: «اصلاً اصولی نیست که سازمان لیگ و یا فدراسیون فوتبال برای بازیکن و یا سرمربی یک تیم سقف قرارداد بگذارد، زیرا سقف قرارداد در کشور ما به‌هیچ‌عنوان به‌خوبی اجرا نمی‌شود. البته تمهیداتی وجود دارد که می‌تواند در کاهش رقم قراردادهای مؤثر باشد و آن این است که قراردادهای و توافقات حتماً باید در سازمان لیگ ثبت شود و این می‌تواند مؤثر باشد. به نظر من پنهان‌کاری می‌تواند

قانون است و هیچ فرقی با بی‌قانونی ندارد. به‌هر حال این‌ها همه نشانه‌هایی برای رعایت نشدن سقف قرارداد در لیگ بود (۳). شاید به همین دلایل بود که درنهایت قانون سقف قرارداد باوجود موافقان و مخالفان بسیار، کاملاً برداشته شد و بازار نقل و انتقالات دولتی فوتبال را آشفته‌تر از قبل کرد. درنهایت می‌توان چنین ادعان داشت، با توجه به دولتی بودن بیشتر تیم‌های حاضر در لیگ برتر فوتبال ایران، توصیه می‌شود ابتدا وضعیت اجرای قانون سقف قرارداد در فصول گذشته به‌صورت همه‌جانبه بررسی شود. سپس، ضمن برطرف کردن نقاط ضعف آن و ایجاد قوانین پشتیبان که ضمانت اجرایی آن را بالا می‌برد، مجدداً این قانون را در لیگ برتر فوتبال برقرار نمود. البته در صورتی که شرایط باشگاه‌داری به سمت خصوصی‌سازی حرکت کرد و بخش عمده‌ای از باشگاه‌های فوتبال به بخش خصوصی واگذار شد، آنگاه می‌توان این قانون را تعدیل نموده و یا حتی لغو کرد.

به بالا بردن قیمت‌های کاذب دامن بزند و همان‌طور که گفتم اگر ما رقم واقعی قراردادهایمان را در سازمان لیگ ثبت کرده و بر اساس آن مالیات بپردازیم در درست‌نشان دادن رقم قرارداد بسیار مؤثر است» (۱۰).

از دیگر مواردی که مخالفت زیادی با آن وجود داشت، تفاوت در سقف قرارداد بازیکنان و مربیان تیم‌های راه‌یافته به جام باشگاه‌های آسیا نسبت به سایر تیم‌ها بود ($M=2/01$). احتمالاً دلیل اصلی وضع چنین قانونی در قوانین مربوط به سقف قرارداد، امکان رقابت بیشتر با تیم‌های آسیایی به‌ویژه تیم‌های عربی در کشورهای حاشیه خلیج فارس بوده است ولی همان‌طور که مشاهده شد به دلیل ماهیت تبعیض‌آمیز بودن این قانون نسبت به سایر تیم‌های داخلی، افراد نمونه با آن مخالف بوده‌اند. در ضمن باید توجه داشت که این تفاوت آن‌قدر زیاد نبوده است که باشگاه‌ها بتوانند ستاره‌های مطرح و بازیکنان توانمند خارجی را جذب کنند و صرفاً از این تبصره به‌عنوان اهرمی برای جلب‌توجه بازیکنان داخلی استفاده کرده‌اند.

از دیگر نکات جالب در نتایج تحقیق این بود که به نظر افراد نمونه، قوانین و ضوابط موجود، اجرای کامل قانون سقف قرارداد را تضمین نمی‌کند ($M=2/22$). شواهد نشان می‌دهد، در دوره‌های گذشته سقف قرارداد بارها و بارها رعایت نشد و خیلی‌ها به‌راحتی از چراغ‌قرمز قانون عبور کردند. طبق اعلام یکی از مسئولان فدراسیون: «بر اساس برگه‌های ثبت قرارداد که در هیئت فوتبال تهران و سایر شهرها به ثبت رسیده، تنها ۲۲ نفر سقف قرارداد را رعایت نکردند و ارقامی به‌جز این صحت ندارد». این در حالی است که همه می‌دانند باشگاه‌ها از چه راه‌هایی برای دور زدن قانون استفاده می‌کنند. به‌روان سرپرست وقت سازمان لیگ، حتی خبر داد که بعضی از باشگاه‌ها علاوه بر حواله ماشین و منزل مسکونی، حواله میلگرد و تیرآهن هم به بازیکنان می‌دهند که قطعاً این هم مصداق بارز دور زدن

منابع و مآخذ

۱. تاج، مهدی. (۱۳۹۲). سقف قرارداد اجرا نمی‌شود، چون قانونی نیست. سایت خبر آنلاین، کد خبر: ۲۹۶۸۹۶. در: <https://www.khabaronline.ir/news/296896>
۲. جلالی فراهانی، مجید؛ علی دوست قهفرخی، ابراهیم (۱۳۹۲)، تحلیل موانع اقتصادی مؤثر بر اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی در ورزش حرفه‌ای. مطالعات مدیریت ورزشی، ۱۹: ۱۰۹-۱۲۸.
۳. خلیلی، رضا. (۱۳۸۶). طراحی ساختار نظام باشگاه‌های ورزشی. سازمان تربیت‌بدنی، تهران.
۴. روزنامه خراسان، (۱۳۹۱)، فقط ۲۲ نفر قرارداد را رعایت نکرده‌اند! خراسان ورزشی، مورخ ۱۰ مرداد ۱۳۹۱، شماره انتشار: ۱۸۱۸۱. در: <http://khorasanvarzeshi.khorasannews.com/newspaper/page/18181/3/56067/0>
۵. سایت خبری مهر (۱۳۹۹)، بازگشت سقف قرارداد به فوتبال ایران، مورخ ۳ شهریور ۱۳۹۹، کد خبر: ۵۰۷۲۶۶۳. در: <https://www.mehrnews.com/news/5007263>
۶. شمس، سعید. (۱۳۹۴). سقف قرارداد در فوتبال جهان، سایت خبری عصر ایران، کد خبر: ۲۳۱۵۴۰. در: <https://www.asriran.com/fa/news/231540>
۷. طبیبی‌ثانی، سید مصطفی؛ فهمی‌نژاد، علی؛ روشن ضمیر، احسان. (۱۳۹۹). شناسایی و تحلیل عوامل اثرگذار بر توسعه فوتبال حرفه‌ای در ایران. مطالعات فرهنگی اجتماعی المپیک. ۱(۲): ۱۴۶-۱۰۹.
۸. عبدی، شهرام؛ زنگی‌آبادی، مصطفی؛ طالب‌پور، مهدی. (۱۳۹۵). تعیین نقش عوامل اثرگذار بر ارزش‌گذاری بازیکنان لیگ برتر فوتبال ایران. مدیریت منابع انسانی در ورزش، ۳(۲): ۱۳۶-۱۲۱.
۹. علی‌دوست قهفرخی، ابراهیم. (۱۳۹۸). تحلیل موانع حقوقی و قانونی اثرگذار بر اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی در فوتبال حرفه‌ای جمهوری اسلامی ایران. نشریه مدیریت ورزشی، ۱۱(۳): ۴۲۸-۴۱۱.
۱۰. نورشرقی، جمشید. (۱۳۹۹). سقف قرارداد بازیکنان فوتبال در کشور ما به‌خوبی اجرا نمی‌شود. باشگاه خبرنگاران جوان، کد خبر: ۷۴۸۳۵۴۱. در: <https://www.yjc.ir/fa/news/7483541>
11. Barriger, A. K., Sharpe, J. W., Sullivan, B. P., Sommers, P. M. (2004), Has a Salary Cap in the NFL Improved Competitive Balance? Middlebury college economics discussion paper no. 04-02.
12. Battre, M., Deutscher, C., Frick, B. (2009), Salary Determination in the German "Bundesliga": A Panel Study. University of Paderborn, Department of Management.
13. Dabscheck, B. (2010), The Combination of a Transfer System with a Salary Cap in Australian Football: A Critique. In: www.pfa.net.au
14. Dietl, H. M., Lang, M., Rathke, A. (2010), The Combined Effect of Salary Restrictions and Revenue Sharing in Sports Leagues. Institute for Strategy and Business Economics, University of Zurich, Working Paper Series. ISSN:1660-1157.
15. Dietl, H., Franck, E., Lang, M., Rathke, A. (2009), Revenue Sharing, Reserve Clause and Salary Caps in Professional Team Sports Leagues. International Journal of Global Business and Economics, 2: 44-50.

16. Dietl, H., Lang, M., and Rathke, A. (2009), The Effect of Salary Caps in Professional Team Sports on Social Welfare. *The B.E. Journal of Economic Analysis and Policy*, 9(1), Article 17.
17. J-League Guide (2005), Conditions of J1 and J2 Membership, Japan Professional.
18. Kaijalainen, K. (2013), The Effect of the Changes in the 2005 Collective Bargaining Agreement on the Labor Markets of NHL Players. Master's Thesis, Aalto University, School of Business, Department of Economics.
19. Lazic M. (2016), An Uneven Playing Field? - A Competition Law Analysis of Salary Caps in professional Sports. Thesis in Competition Law, faculty of law, Stockholm University.
20. Lipasti A. (2015), Salary Caps in Professional Team Sports – Balancing Competition or Balancing Costs in the National Hockey League? Economics Master's thesis, Aalto University, School of Business, Department of Economics.
21. Mahoney, B. (2017), In: <https://www.boston.com/sports/nba/2017/07/07/10-questions-about-the-nba-salary-cap-answered>.
22. Money Smart Athlete Blog (2018), In: <https://moneysmartathlete.com/2018/08/15/salary-caps-in-the-united-states-how-they-work-and-their-effect-on-the-compensation-of-sports-professionals/>
23. Neiger, C. (2020), In: <https://www.investopedia.com/financial-edge/0910/how-salary-caps-changed-sports.aspx>
24. Otkan, C., Colakoglu, T. (2017), Salary Cap system in NBA and adaptability to Turkish basketball leagues. *Journal of Human Sciences* 14(1):963.
25. Pagels, J. (2014), In: <https://priceconomics.com/are-salary-caps-for-professional-athletes-fair/>
26. Staudohar, P. D. (1998), Salary Caps in Professional Team Sports. Compensation and Working Conditions. In: <http://www.bls.gov/opub/cwc/archive/spring1998art1.pdf>
27. Totty E. S; Owens M. F. (2011), Salary Caps and Competitive Balance in Professional Sports Leagues. *Journal for Economic Educators*, 11(2): 46-57.
28. University of Kansas, (2018), In: <https://onlinesportmanagement.ku.edu/community/salary-caps-in-sports>
29. Watson, T. (2018), The Effects of Players' Salary Level and a Salary Cap on the Revenue of Professional Soccer Teams in the United States and England. Undergraduate Honors Theses. <https://dc.etsu.edu/honors/455>
30. Winsberg, M. (2015) Player Compensation and Team Performance: Salary Cap Allocation Strategies across the NFL. CMC Senior Theses.

Analysis of salary cap rules in Iranian Professional Football League

Jamalaldin Shariati¹ - Ebrahim Alidoust Ghahfarokhi^{*2}

1. Faculty member, Iranian University of Science and Technology, physical education department, Tehran, Iran
2. Associate Professor in Sport Management, University of Tehran, Tehran, Iran

(Received: 2021/01/02; Accepted: 2021/06/14)

Abstract

The purpose of this study was to analyze salary cap rules in the Iranian professional football league. The statistical population of research was all managers, coaches and players that participate in the professional football league of Iran in 5 recent years and there was estimated about 600 persons. 210 subjects were selected based on Kerjcy and Morgan table. The research method was descriptive and done by researcher made questionnaire that had 43 questions about salary cap rules with 5 options from absolutely agree (5) to absolutely disagree (1). 180 questionnaires were received from subjects completely. Data analysis was done by Factor Analysis and Freidman's test. Results showed that there was no agreement on salary cap rules for players ($M=2.35$) and coaches ($M=2.46$). The subjects showed most agreement in the case of players and coaches dissatisfaction with salary cap rules ($M=4.19$) and increased transfers of players to the Arabian Leagues ($M=4.13$). The subjects believe that the salary cap rules were not successful in the previous season ($M=1.98$).

Key words

Football, Iran, Professional league, Salary Cap.

* Corresponding Author: Email: e.alidoust@ut.ac.ir Tel: + 982161118899